

HÍRADÓ

KÖNYVTÁRI

XXXVII. ÉVF. 11. SZÁM 1994. NOVEMBER

A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
dolgozóinak tájékoztatója

SZUBJEKTÍV HANGULATJELENTÉS AZ ELMÚLT ÖT ESZTENDŐRŐL,

AVAGY KÖNYVTÁRUNK ÉS A RENDSZERVÁLTÁS

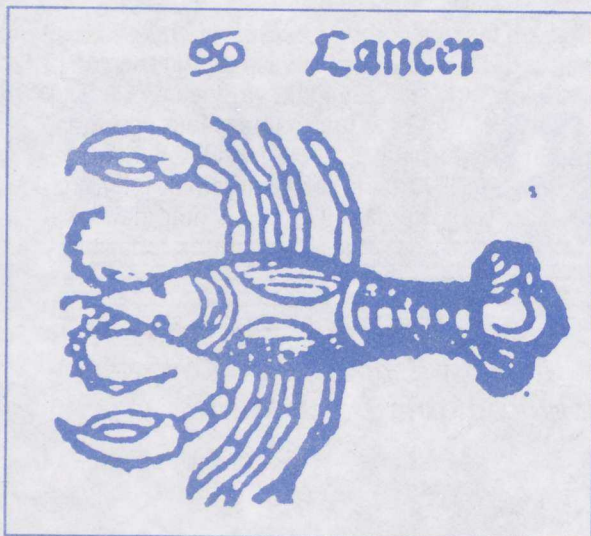
Jól jön néha egy kis számvetés. Különösen most, amikor a mögöttünk hagyott időszakot nyugodtan nevezhetjük „történelminek”. Én csak „egy” szemlélődő vagyok, és nézőpontom meglehetősen egyéni. Van néhány „meggyőződés”, például az, hogy arra, hogy megfigyeljük a társadalmi változásokat, ki sem kell lépni falaink közül. Elegendő, ha a könyvtáros „figyelő állásba” helyezkedik és mindent és mindenkit úgy tekint, mint a külső világ, a „társadalom” hímfőjét. Bizonyára valamennyi közintézmény alkalmas arra, hogy „magasles” legyen, de biztos vagyok benne, hogy a könyvtár különösen az. „Társadalmi lény” a könyvtáros, az intézmény irányító és különösen az az olvasó, szolgáltatásaink használója. Nincs más dolgunk, mint röviden elmesélni, hogyan is működünk mi, a „közszolgálati” intézmény, a csendes, és bársonyos, a véres, a polarizálódni akaró és kompromisszumot kereső Kelet-európai forradalom idején. A rendszerváltás ennek a forradalomnak a szinonimája. Alaposan igénybe vesz bennünket a „rendszer” is meg a „váltás” is. Soha nem látott feszültségek munkáinak falaink között, soha nem látott intenzitással kell elfogadni és elfogadtatni magunkat. Egyszerre vagyunk szorgos Márták, szellemerejű Máriák és hétfátyoltáncot lejtő hetérák. Minden napunkért meg kell küzdeni, ha szolgálni akarunk, mindenkit be kell fogadni, ha a polgári jelszavak, „a szabadság, egyenlőség, testvériség” klasszikus parancsát is teljesíteni akarjuk.

A könyvtárban leginkább talán a levegő változott meg körülöttünk. Bizonyos értelemben megritkult,

bizonyos értelemben sűrűsödött. Megritkult, mert meglehetősen magunkra maradtunk. Kihúzódott alólunk a „háló” és eltűnt felőlünk az „emyő”. Nemcsak a várvavárt „ideológiai” szabadság szakadt ránk, hanem a gazdálkodás is. Természetesen megmaradt az úgynevezett alapfenntartás, de a gazdasági élet egyéb kanyarai (könyvárak, közüzemi díjak, bérleti díjak, a mindennapi élet teljes drágulása) kötelezően előírták az önfenntartó reflex kialakulását.

Szaktáncnak nincs lobbija és nincsenek erős, tálentumos „kijáró” emberei sem. A magunk szülte ötletek pedig éppen saját korlátaink miatt nehezen válnak működőképesé. Sok lenne felsorolni mindazokat a vezetői kezdeményezéseket, amelyek a szakma sokszor valóban jogos ellenállása miatt csak átabota módon valósultak meg, torzók maradtak. Elég a *Könyvtári Híradó* elmúlt négy esztendejét átnézni, pontosan kirajzolódik a döntések vagy döntés-csírák nyomán megfogalmazott vélemények összecsapása.

A rendszerváltás piaccgazdasági következményének első, fájó jelenségei az időről időre kivívott? megkapott? időszerűvé vált? önálló bérgazdálkodással függenek össze. Ahhoz, hogy bérünk valamelyest kövesse az adózással összefüggő áremeléseket, megvalósuljon a bruttósisítás c. népijáték, be kellett vezetni a 10, 20%-os létszámcsökkentést, el kellett búcsúzni a ruhatárosoktól, a raktárkezelők egy részétől, sok részfoglalkozású segítőtárustól. És ez a folyamat még ma is tart. Szótárunk sok új fogalommal bővült, a régebben „jelentésnek”, „munkatervnek” nevezett valamik

az évek alatt stratégiai és taktikai tervekké váltak, hídfőállások és sajnos szakértőtáborok alakultak.

Szorogatott anyagi helyzetünkben elsők a „terület-vagyonhoz” nyúltunk, először kisebb szeleteket kerítettünk el tereinkből, és bővültek a „furcsa” szolgáltatások is; ma már egy magára valamit adó könyvtáros nem hord konfekcióruhát, megengedheti magának, hogy elsők turkáljon a rongyos bálák egyedi kínálatában.

Megszorító lépéseinknél vártuk, hogy az olvasók megelégedve a pénztelen, küszködő könyvtárat, majd felvonulnak és tiltakoznak tehetetlenkedő fenntartóinknál. Úgy tűnik olvasóink nem váltják aprópénzre elégedetlenségüket, talán azért sem, mert szeretnek bennünket és ha morgolódva is, de elfogadják a kellemetlenségeket. Többet elviselnek a kelleténél, türelmesebbek a vártnál, hiszen még nagyon kezdő adófizető polgárok. A lakosság mégis ragaszkodik könyvtáraihoz. Éppen az utóbbi időben tapasztalhattuk, hogy a megszüntetésre kiszemelt kisebb könyvtárak mellett a helyi önkormányzatok a vártnál nagyobb mértékben álltak ki.

Ritkább lett körülöttünk a levegő a könyvtárak növekvő önállósága miatt is. Nincs patriarkális gondoskodás, de nincs orientáló szakmai irányítás sem. A vezetői döntés következményekkel jár. Nem kísérik óvó, szigorú szemek az állományépítést, a bérgazdálkodásban is pont akkor kapunk szabadságot, amikor a legkényveltebb. Kevesebb emberrel sokkal többet kell produkálnunk, mint a megelőző években.

A ránk nehezedő feladatok miatt viszont sűrűsödött a levegő. Könyvvásárlási szokásaink is új szakaszba léptek. A gazdagság és szegénység, a látszatgazdagság és szegénység diszharmonija alakítja lehetőségeinket és állományainkat. Új szelek kezdtek el fújdogni a könyvkiadásban is. A 89-90-es években alig győztük beszerezni és gyorsított eljárással olvasásra ítélni valamennyi sajtóterméket és izgalmas politikai kiadványt. Új

beszerzési formák, új feldolgozási mechanizmusok születtek annak érdekében, hogy a frissességek frissek maradjanak könyvtári-könyv korokban is.

Nagy dolog volt a KESZ létrehozása, már csak az új dokumentumok belépésével keletkezett új helyzet miatt is, de ez egy külön dolgozat témája lehetne. A könyvek szervezett csere-beréjével rengeteg olyan könyvhöz tudjuk hozzájuttatni olvasóinkat, amelyek már nem szereplnének a kisebb gyűjteményekben. A KESZ számos kényszerű vásárlástól is megszabadítja az egyes könyvtárakat.

A könyvkiadás rendezetlensége különös helyzeteket produkál. Lassan elmúlik fölülünk az első szennyhullám, nem kell már okvetlenül minden „lila-arany” könyv fölött hezitálnunk. Vannak könyvek, amelyeket egyszerűen nem kell megvenni, mert ráérnek majd 40 forintos korokban könyvtári könyvvé válni, vagy akkor sem.

Változatossá vált a beszerzések módja is, egy-egy könyvtárvezető nyomozó készsége és ügyessége sok tízezer forint megtakarítást eredményezett.

Soha nem látott mértékű leleményességre van szüksége ma egy „menedzser” típusú könyvtárvezetőnek. Amellett, hogy jó szakember, újabban már pénztáros is és éberszemű vagyónőr, kidobó leány, és a könyvtári betörések helyszíni szemléjének rutinos levezénylője. Álmában is meg tud fogalmazni egy olyan pályázati szöveget, amittől szem nem marad szárazon. Néha megkérdezhetjük magunktól, hogy vajon könyvtárosok vagyunk-e még, vagy ez már egy másik szakma?

Régebben nem volt kérdéses a közművelődési könyvtár szerepe: Nevelt, tanított, nemesen szóra-koztatott. Rendelkezésre állt. Ha nem akartak jönni az olvasók, értük mentünk, iskolába, szocialista brigádhoz. Olvasómozgalmakat szerveztünk, mindenáron jóra akartuk nevelni a körülöttünk lévőket. Kényesen vigyáztunk ízlésükre, adtunk arra, és ebben nagyon hittünk, hogy ha ma még nem is, holnap minden biztonnal összetalálkoztatjuk őket a széppel, nemessel, építővel, a haladó klasszikus és a szocialista eszmeiségű irodalommal. És az irodalom várt. Abécébe szedve, csukaszürkébe kötve. Állt a polcon a könyv és várt.

Ki tudja meddig marad ez így, ha a könyvtárakat nem kezdi ki a légszomj és az emberekről nem derül ki, hogy már a rendszerváltás előtt sem az unalmat szomjazták.

Vége minden mennyiségben befogadtuk azt az irodalmat, amit mind közönségesen lektürnek nevezünk. Ugyanakkor azt hittük, hogy a „lektür” és „lektor” viszonya nem örök, hanem eljő a nap, amikor „Átlag Lajos” az ízlésalakzatok segítségével jobb belátásra bírható. Akkoriban Átlag Lajos még olvasó volt, de ma már „néző”. Fogalmazhatunk úgy is, hogy könyvtáraink nyitottak az új dokumentum, a video befogadására, de jobb, ha bevalljuk: mi a videóban nem az új dokumentumot,

a könyv kajla testvérét látjuk, hanem a pénzt hozó lehetőséget.

El kell fogadnunk, hogy ma már nemcsak a TV a szem rágó gumija, hogy már nemcsak az esti film üti ki a könyvet olvasóink kezéből, hanem a video is, bár hiszünk abban, hogy a visszahódítás esélye nagyobb egy könyvvel, betűvel teli könyvtárban, mint egy fülldelt videotékában. Valóban nagyobb. Sokat szidott, átkozott video, csak el ne hagyj bennünket...

A jószándékú, de szigorú nevelő szerep átértékelésével nem változtunk meg, csak őszintébbek lettünk. Ennek a korszaknak egyik jellemző szakmai lépése volt a „*családiasítás*”, vagy csöppet sem költőien szólva: az állomány másfajta elrendezése. A kísérletet máig sem zártuk le, tapasztalatainkat nem összegeztük. Előkészítésénél aggályaimat fogalmaztam meg, elhalásánál sajnálatomat fejezném ki. Úgy szeretem a családi könyvtárakat, mint *Papp István* a kerületeket (újraolvasásra ajánlom írását az egyéni és helyi kezdeményezések apoteozisáról). Támogató lelkesedésemnek két oka is van: Azt hiszem nem vagyunk eléggé tisztában azzal, hogy a könyvtárnak milyen legitimizáló ereje van. Érvényes ez a könyvekre és érvényes a videóra is. Amit a könyvtárból visznek el, az valamilyen módon értéket képvisel gyereknek, felnőttnek egyaránt. Az valamitől jobb és szebb, mint a kölcsönkapott vagy megvásárolt mű. Akkor is, ha ugyanaz. A könyvtárban sok évtizedes szokás szerint az érték volt felhalmozva, ha onnan kerül a kézbe egy-egy szellemileg, erkölcsileg, művészileg alutáplált mű, az nem olyan „ciki”, mint ugyanazt megvásárolni, videotékából hazavinni, ismerőstől elkérni. Annak rangja van. Különösen igaz ez akkor, ha Vivien Fable Faulkner közeléből, Robin Cook Camus közeléből Tutsek Anna pedig Tolsztoj közvetlen közeléből kerül az olvasók kezébe. Ezért tartom őszintébbnek és célravezetőbbnek, ha egy-egy egységen belül ezek a könyvek a helyükön vannak, a szerelmes, a kalandos, a krimi, - vagy nevezzük bárminek - polcon, mert akkor legalább formailag figyelemztettük olvasóinkat arra, hogy pillanatnyilag nem igényes társadami regényt, pszichológiai műremeket, vagy történelmi szintézist tartanak a kezükben. Kár ezeket a könyveket olyan sugárzásba helyezni amelyet nem érdemelnek. Ezekről a művekről ugyanis nem szól kritika, nem elemzik őket értékükön az iskolákban, nem igen derül ki róluk, hogy hazudnak. Hogy nem megoldást kínálnak, csak elfedést. Legalább mi ne tiszteljük meg őket a klasszikusok levegőjével.

Az úgynevezett ismeretközlő műveknél ugyanez a helyzet. Egy az orvostudomány ETO-jában eldugott obskurus természetgyógyász könyvvel inkább ártunk, mint használunk. A tudománytörténet klasszikus művelői közé sorolt Nemere-könyv fő-

lőlegesen feszít a polcon, olvasóit így még jobban félrevezeti. De a „minden olvasó találja meg az őt érdeklő könyvet” jelszavának, vagy ha úgy tetszik nem rég felismert szakmai parancsának is jobban megfelel az új elrendezés. A könyvek tucatjai fródtak válságban lévő emberek gondjainak megoldására. Akár pedagógiai, akár pszichológiai, akár szociológiai szempontú a megközelítés, lehet, hogy egy, „baj van a gyerekekkel” cím alatt jobban hatnak és segítenek, mintha három-négy helyről kell őket összeszedni, esetleg éppen a nehézségek miatt kérni a könyvtáros segítségét. Én személy szerint jobban örültem annak, ha kapcsolatteremtő képességem miatt tudtam meg valakiről fontos, sokszor titkolnivaló dolgokat, mintha azért kellett megfogalmaznia a megfogalmazhatatlant, mert nem igazodott el a szakkatalógusban.

A „családiasodás”, más miatt is működőképes közkönyvtári magatartás, hiszen sűrűbbé vált a levegő körülöttünk a látogatók miatt is. Volt nekünk öregünk, betegünk, rokkant nyugdíjasunk, csellengő gyerekünk évekkal ezelőtt is, de nem volt kábítószeresünk, potenciális bűnözőnk, munkanélkülink és hajléktalanunk. Most meg riadtan menekül-nénk, de nem tesszük, mert alig van rajtunk kívül olyan intézmény, ahol a befogadás ennyire zökkenőmentes lenne. Magunk között panaszkodunk, de azért mindent aszerint szervezünk, hogy ha bennünket kívánnak menhelyül választani, akkor ezt megtehessek. Jogos minden panasz és ellenérvzés, de ez nem változtat a tényeken. Ezek az emberek jönnek, nem nézik, hogy családi, két fedeles, vagy tudományos szakkönyvtár küszöbét lépték át, pontosan tudják, hogy itt menedéket is találnak. Emberarcú piacgazdaság legyen a talpán, amelyik ettől a tehertől megszabadít bennünket.

(Folytatjuk)

Havas Katalin

MI ÚJSÁG A III. KERÜLETBEN avagy a csoda még várat magára

A véletlen úgy hozta, hogy a felelős szerkesztő úr következetes nógatására kinevezésem után 4 évvel már nem mondhatok nemet, így kénytelen-kelletlen megpróbálok számot adni arról, hogy eddig mi történt, és most mi újság van a III. kerületben. A felkérés elodázásának az volt az oka, hogy csakis jó hírekről szerettem volna beszámolni, de egyelőre ez csak részben lehetséges.

Óbuda-Békásmegyer könyvtári ellátottsága az adottságok és feltételek szempontjából közepes a fővárosi kerületek között. Még működik a 7 könyvtári egység 120-200 m²-es alapterületen, összesen 1286 m²-en. Budapest második legnépesebb és nagy kiterjedésű kerületében 100 lakosra 0,9 m² alapterületű könyvtárrész jut, az 1,4 m²-ről visszaesett budapesti átlaggal megegyezően (lásd TEKE '90 és TEKE '93 ... Könyvtári statisztikák. Bp.). Tulajdonképpen a helyzet 1990 októbere óta változatlan, mert akkor már megvolt a nyitás előtt álló *Ezüsthegy utcai könyvtár*, a többi egység pedig régebbi. A visszavonulást a *Váradi utcai pinceraktár* felszámolása jelentette, területét és jórészt állományát is tekintve.

Négy év alatt mintegy 50 ezer fölös, avult, elfekvő, elhasználdott könyvtől szabadultunk meg sikeresen, melyet idén még 20 ezerrel tetéztünk. Az 1990-es majdnem 180 ezres állományunk 1993 decemberére már csak 156 ezres lett, miközben intenzív volt az állományfejlesztés, 1990-ben 5668 dokumentumot vettünk, 1993-ban 1,5-szer többet, 8969 művet négy és félszer nagyobb összegért! (1990-ben 640 ezer volt a beszerzési érték, 1993-ban 2793 ezer Ft). Idén várhatóan kb. ötszázal kevesebb dokumentummal 3 millió Ft fölött lesz a szerzeményezésünk.

A „tervszerű” és igényekhez igazodó fejlesztést erősen befolyásolja a dokumentumok ára, a drága és egyre drágább kiadványokat nem a szükséges példányban szerezzük be, annak ellenére, hogy rendszeres az engedményes vásárlás. Van olyan fontos kiadvány, melyet mutatóban sem láthatnak olvasóink, hacsak nem konkrét a kérés, s akkor a KESZ készségesen segít. Gyakran élünk az általuk nyújtott lehetőségekkel.

Az 1990-es 9591 beiratkozott olvasó 35%-kal lett több, 1993-ban 12 984 fő volt. A látogatók és a kölcsönzők száma 40%-kal emelkedett, a kölcsönzött dokumentumok száma megkétszereződött. Természetesen a forgalomnövekedés a videókölcsönzéssel is összefügg, de más új szolgáltatás is vonzotta a könyvtárhasználókat.

Talán az adatok is jelzik, milyen nagy erőfeszí-

téseket tettünk kollégáimmal, hogy színvonalasabbá tegyük kicsi, de forgalmas könyvtárainkat.

A „főkönyvtár” (Fő tér 2.) raktári zsúfoltságát a polcok és állományrészek átrendezésével, néhány új bútordarab segítségével, függőnycserével, virágokkal igyekeztünk marasztalóvá tenni. Ez sikerült is, mert a könyvtár nagyságához képest soknak ítélt 2750 olvasóval szemben tavaly már 3350 volt a beiratkozottak száma. Sajnos a főfal folytonos sálétromos beázását a tisztasági festés nem tudta eltüntetni, s azóta még rosszabb a helyzet. A kerületi önkormányzattal időnként tárgyaljuk, megemlítjük, felszínen tartjuk a könyvtár új helyre kerülésének tervét, de pénz hiányában egyelőre jámbor óhaj marad (mint például a Zichy kastély).

A volt gyermekrészleget először tisztasági festéssel összekötve rendeztük át családi könyvtárrá 1991-ben. Az elgondolás, annak ellenére, hogy a főkönyvtárat nem tehermentesítette, jónak bizonyult, mert sok új felnőtt olvasót nyertünk a gyermekek szülei, nagyszülei révén, továbbá a tematikus kínálatot kedvelő könyvtárlátogatókkal. Itt 1990-ben 1317 beiratkozott olvasó volt, míg tavaly 2065 fő. Idén került sor a tényleges tatarozásra, mellyel a meglévő családias hangulatot különösebben is sikerült kifejeznünk, annak ellenére, hogy csak néhány kiegészítő bútorra futotta bevételeinkből, (Más kérdés, hogy elmaradt munkák máig is vannak, de reméljük, karácsonyi ajándékként pótolják.)

A *San Marco utcai könyvtár* az Óbudai Művelődési Központban van. Tavaly némi festéssel, a berendezés kisebb cseréjével, az állomány bővítésével és tematikus elhelyezésével ún. szabadidős könyvtárrá alakítottuk. A művelődési ház programjaihoz igazodó kínálat nemcsak a gyerekekkel, hanem a felnőttekkel is sikerült személyesebb kapcsolatot kialakítani.

A kertvárosi környezetű *csillaghegyi könyvtárban* történt a legkisebb változás. Korábban, 1988-ban volt tatarozás, s akkor sajátos elrendezéssel ötvözték otthonossá a hagyományos és korszerű elképzeléseket.

A békásmegyeri Ófalu - lakótelep határán megnyílt *Ezüsthegy utcai családi könyvtárat* már itt-tem alatt rendeztük be. A kedves, barátságos könyvtárat színes tévével, videóval, helytörténeti tárgyaknak helyet adó kiállítási vitrinnel tettük még hangulatosabbá.

Békásmegyer nagyobb telepi részén a *Juhász Gyula utcai felnőttkönyvtárat* tíz évvel megnyitása után, 1992-ben kifestettük és átrendeztük. A rideg Almedia polcokat igyekeztünk más elrendezéssel kevésbé feltűnővé és a tífemeletes lakóház lábait „láthatatlanná” tenni. Ha igyekeztünk nem is lett

tökéletes, a könyvtár mindenképpen barátságosabb lett, és a kibővített szolgáltatásnak is megfelel.

A *Füst Milán utcai könyvtár* az egyetlen még „igazi” gyermekirodalom a kerületben, amit Békásmegyer lakossági összetétele feltétlenül indokolt. Itt ugyancsak 1992-ben szépítettünk, egyben ifjúsági könyvtárrá bővítettünk, helyet adtunk a számítógépeknek, a tanulószobának, a komolyabb elfoglaltságoknak, ugyanakkor a kisebbeknek meghagytuk a zavartalan övezetet és a játszókuckót.

A külsőséges átalakítás a minőségi váltást, a tartalmi megújulást, a funkcióbővítést szolgálta, melyet folyamatos feladatnak érzünk, az értékek megőrzése mellett.

A kerületben tisztán sohasem működött a főkönyvtári rendszer. Egy irányítással, a szolgáltatásban és ellátás nagyságában különböző, de egyenrangú és egymást kiegészítő könyvtárak viszonylag önállóan tevékenykednek. A sajátos, egyedi igényeket figyelembe véve hangoljuk össze állományfejlesztő munkánkat és a szolgáltatásokat. Gyakorlatilag az igazgatás sem a „főkönyvtárban” zajlik.

A *Fő téri felnőttkönyvtár* színvonalasabb, magasabb szintű igényeket kielégítő szerzeményezését megtartottuk, így a szakirodalom, a referens kézikönyvek, a hangoskönyvek, az idegen nyelvű művek, az igényesebb, művelt olvasóknak szánt klasszikus és modern irodalom teljesebb körű beszerzését. A helytörténeti gyűjteményt kiemelten kezeljük. A folyóiratknálában főleg a nívós lapokat tartottuk meg. A szolgáltatást videókölcsönzéssel, fénymásolással, nyelvi hangkazetta- és CD kölcsönzéssel bővítettük. A számítógépet még nem eléggé hasznosítjuk a hiányzó programok miatt. Külön rendezvényeket a középiskolásoknak tartunk, de külföldi csoportot is fogadtunk már.

A *családi könyvtár* témacsoportjait jelentős mennyiségű felnőttkönyvtári anyaggal és újkönyvvel egészítettük ki. Az átalakításkor bevezettük a videókölcsönzést, bővítettük a hangkazetta-állományt. Évek óta rendszeres a kapcsolat a Miklós téri Általános Iskola és Diákotthon enyhén fogyatékos, hátrányos helyzetű tanulóival, akiknek több közművelődési pályázat segítségével speciális fejlesztő foglalkozásokat tartunk. Egyéb iskolai csoportoknak is rendszeresen szervezünk könyv- és könyvtárhasználati órákat, egy-egy témát felölelő rendezvényt. Két évig sikeresen működött az Opál klub, a kőzetek és ásványgyűjtők nagy örömeire. Jelenleg csak a kiállítás tekinthető meg a „szakértő” kollégánál gyesen tartózkodása miatt.

A *Művelődési Központban* lévő könyvtárunk a szabadidős tevékenységhez nyújt kínálatot könyvvel, hang- és videókazettákkal. Évek óta itt működik a Könyvbarát klub. A házból kilépve múzeumi, irodalmi sétákkal, mozi és színielőadásokkal, Óbuda és Budapest emlékhelyeinek megismertetésével

mintát ad az önműveléshez, a szabadidő hasznos eltöltéséhez. A klub tagjai a helyismereti fényképből kiállítást rendeztek a könyvtárlátogatóknak.

A *csillaghegyi* családias légkörű és hangulatú könyvtárban a felnőtt és gyerekrész elkülönülése ideálisan biztosított. Itt is kölcsönzünk hang- és videókazettákat. Az olvasókkal való személyesebb kapcsolat mellett a képviselők fogadóórájával a közéleti tevékenységnek is teret ad a könyvtár.

Jut idő még az olvasókkal való beszélgetésre az *ezüsthégyi* családi könyvtárban. A látogatók a lap-olvasáson kívül szívesen néznek meg egy-egy videofilm, tévéműsort. A gyermekeknek örömmel szerveznek játszóházi és könyvtári foglalkozásokat. A kismama klub külön gyerekfoglalkoztató hiányában jelenleg szünetel. Amíg volt mit gyűjteni és kutatni, a lelkes gyermekek helytörténeti szakkeretében a még fellelhető népi használati eszközöket, tárgyi emlékeket összegyűjtötték a könyvtár részére.

A *békásmegyeri felnőttkönyvtár* szolgáltatásait először videókölcsönzéssel, majd fénymásolással, s legutóbb CD kölcsönzés bevezetésével bővítettük. A jelentősen megnövekedett forgalom miatt a könyvtárosoknak a mindennapos tevékenységen kívül másra nem igen marad energiája, de e szolgáltatásokra a város peremén lévő lakótelepen fokozottabb az igény. A jelenlegi helyiség a 2500 körüli olvasónak más művelődési lehetőséget nem ad, a létszámgondokról nem is beszélve.

A *békásmegyeri ifjúsági könyvtár* az a színtér, ahol a gyerekek még szabadon zajonghatnak, ahol külön csak velük foglalkoznak, ahol kötetlenül találkozhatnak, barátkozhatnak. 1992-től sikeresen

működik a Számítógépes klub, és szeretik a Lutra klubot. A hangkazetták mellett számítógépes kazettákat is kölcsönzünk. Az óvodásoktól kezdve a középiskolásokig érdeklődésüknek megfelelően különféle rendezvényeket, foglalkozásokat, színelőadásokat tartunk. A gyerekek gyakran vesznek részt rajzpályázatokon, vetélkedőkön.

A könyvtárosok a kerület mindennapjaiban a szűkebb lakókörnyezettel együttműködnek, a közélet fórumain alkalmanként részt vesznek. Az iskolákkal, a művelődési intézményekkel, a kulturális, karitatív szervezetekkel, közösségekkel, képviselőkkel, az önkormányzat tisztségviselőivel, vezetőivel kapcsolatot tartunk. Ennek egyik eredménye, hogy kisebb-nagyobb anyagi támogatásban részesültünk (20 ezer Ft-tól 1,5 millióig). Ki kell emelni az események sorából az Óbudai Társaskör rendezésében évente zajló Kulturális Piacot, amelyen mi is rendszeresen részt veszünk a fásasztó, de hangulatos könyvárusítással.

Eredményeinket beárnyékolják problémáink (a teljesség igénye nélkül).

Budapest második legnépesebb kerületében évtizedek óta megoldhatatlan és megoldatlan feladatnak látszik, hogy méltó elhelyezést kapjanak a könyvtárak. A főkönyvtárról már szóltam. Erőfeszítéseinkre az önkormányzat ígérete reményeket táplált egy új, megfelelő elhelyezést nyújtó könyvtárra Békásmegyeren - feltéve, hogy a Kincstári Vagyonkezelő Szervezet is úgy akarja. Eközben a szakmai vezetés a könyvtárbezárást helyezte kilátásba. Számunkra a megmaradó 170 m²-en a közel 2500 felnőtt és 1300 gyerek bármiféle könyvtári ellátása egy térben megoldhatatlannak látszik, nem beszélve a lakótelepi hátrányos helyzetről, amit először a vezetés is hangoztatott.

A tatarozások, javítások elhúzódnását részben már érintettem. Természetesen a könyvtárat a hiányszágok ellenére az eredeti időre megnyitottuk, mert első az olvasó!

Egyre kevesebb fórumon találkozunk, és nem kapunk elégséges információt. A szerdai napokon tartott rendezvényekből a hálózat könyvtárainak többsége eleve ki van zárva a nyitva tartás miatt. Még jó, hogy a médiákban gyakran láthatunk, hallhatunk, olvashatunk nyilatkozatokat, számunkra kedvezőtlen híreket.

A nyári szünetre szervezünk kampányt az új olvasókért, miközben a meglévőket végleg kizárjuk a bezárt könyvtárainkból. (Vajon mi lett a sorsa a felhasználatlan propagandaanyagának, és ki fizette meg?)

Gyakran kaptunk szemrehányást az állományfeldolgozás decentralizáltságáért, de évek óta késnek a számítógépes programok, vagy ha megvannak, nem működnek (lásd KESZ videóellátás).

A megrendeléseinket egyre nehezebb követni: nem azt küldik amit kértünk, nem küldik, később

küldik - néha évek múlva stb. A könyvárak folytonos emelkedésével ellentétes tendencia, hogy egyre több a használhatatlan könyv (rossz a kötés, már új korában szétesik, hibás nyomás, hiányzó lapok, ívek).

Az már természetes, hogy tudomásul vesszük a gazdálkodásnak azt a visszaságát, hogy bevételeinket forgatjuk vissza érdemi működésre, fejlesztésre. Az is megszokott, hogy a könyvtárosnak mindenhez kell értenie: számítógép- és pénztárgépezés, nyugták, bizonylatok írása, gépirás, berendezés tervezés, bútormozgatás, segédmunka s minden, amihez fölösleges a könyvtári diploma. A képzés nélküli könyvtárkezelők mire betanulnak már el is mennek. Évek óta aránytalanul kevés könyvtárosi munkárával kényszerülünk ellátni könyvtárhasználóinkat, ez a tényleges szakmunkák, az informálás, a tájékoztatás, a minőség rovására megy. A szakképzett kollégák már nem bírják a terhelést: szakmailag is helyt kell állni nap mint nap, továbbá az állandóan változó kiegészítő gárdát is tanítani kell. Évek óta érzékelhető, a bizonytalan képzés miatt előbb-utóbb nem lesz utánpótlás. Sajnos, azért is állandósul a fluktuáció, mert nem érdemes könyvtárosnak lenni, társadalmi presztíze nincs a szakmának, és a bérek is alacsonyak. Egyelőre, amíg hagynak, mi még kitartunk.

Kovács Verona

TOP-LISTA

1. Karinty Ferenc: Napló I-II.	Littória Kiadó
2. Haley: Királynő I-II.	Új Esély Kiadó
3. Jakes: Menny és pokol	Európa Kiadó
4-6. Chang: Vadhattyúk	Európa Kiadó
Jakes. Észak és Dél	Európa Kiadó
Steel: Megváltó szerelem	Európa Kiadó

MEGKÉRDEZTÜK KOVÁCS ÉVÁT: Miért alakította vissza a Vénusz utcai családi könyvtárat?

Nem hiszem, hogy így év vége felé sokasodó gondjaink közepette különösebb szakmai érdeklődésre számíthat egy könyvtár átalakítása - legyen az családi vagy hagyományos elrendezésű.

De ha már megkérdeztek, hát igyekszem - röviden, minden történeti visszatekintés nélkül - válaszolni: miért is alakítottam át (vissza) a csepeli Vénusz utcai családi könyvtárat?

S ha lehet, hát - elébe menve a majdani esetleges kérdéseknek - most válaszolnék arra is, hogy miért fogom át-(vissza) alakítani a Széchenyi úti családi könyvtárat is.

Előre bocsátom, hogy véleményem nem általában negatív a tematikus állomány elhelyezésről, bár a tapasztalás a kezdeti „lelkesedést” igencsak megkoptatta, viszont ugyancsak a tapasztalás választ adott néhány kérdésre is. Pl.: mekkora állomány nagyságig szabad, célszerű alkalmazni a tematikus bontást? Szerintem 10-12 ezer kötet a maximum. Ennél nagyobb állománynál vagy túl sok csoportot alakítunk ki - ami előbb-utóbb káoszhoz vezet -, vagy limitálva a csoportok számát, a könyveket kényszerítjük nem éppen megfelelő témába. (De az olvasó téma szerint választ, könnyen kiderül(t) a következtelenség.)

Tételezzük fel, hogy sikerült a könyvtárosnak - intelligenciájától, tájékozottságától, könyvismeretétől s nem utolsó sorban a használók ismeretétől csöppet sem függetlenül - több példányos könyveit, vagy azonos szerző különböző műveit 2, 3, 5 csoportba besorolni, s a kódokat a katalógusra (ha van!) rávezetni; még mindig fejjünk fölött lóg Demoklész kardjaként a betegség, a kilépés, a felmondás... és borul az egész a szorongó könyvtáros fejére.

Meggyőződésem, hogy egy szubjektív felosztásban - ami nem nélkülöz bizonyos logikai rendet - nem könnyű tájékozódni, pláne tájékoztatni. Persze majdnem mindenre megoldást kínálna a számítógépes adatbázis, ezzel dolgozva viszont némi túlzással szinte mellékes - nem könyvtáros lelkünknek - az állomány elhelyezése. Ennek hiányában viszont a következő problémát a tematikus állományelhelyezés és az olvasók jelentik, akik általában különbözőek. S minél heterogénabb egy könyvtár használóinak köre, annál kétségesebb a többség megelégedettsége (nyugdíjasok, aktív keresők, diákok, gyerek olvasók).

Az állomány nagyságán, a könyvtáros szubjektivitásán, az olvasói összetételén túl a könyvtárhasználati szokások változását sem hagyhatjuk figyelmen kívül. 1985-86-ban, mikor is sorra alakítottuk ki a családi könyvtárakat, a munkaerővel való ellátottság terén a mainál ideálisabb helyzetben voltunk. S hogy ezt nem a megszépítő messzeség mondatja velem, bizonyítja néhány adat a Vénusz utcai könyvtár forgalmának alakulásáról:

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Látogató/nap	42	67	71	82	92	128	123
Kölcsönző/nap	30	43	43	49	53	75	83
Dokumentum/nap	130	205	218	268	259	327	259

A forgalom növekedése, a nem hagyományos dokumentumok megjelenése a könyvtárban azonos, vagy kisebb létszám mellett nem teszi lehetővé, hogy a szükségesnél több időt töltsünk tájékoztatással. Márpedig a tematikus elhelyezés, a többpéldányos mű több helyen történő besorolása, egy szerző műveinek 4-5 témában való elhelyezése a „találati” esélyek számát növeli.

Miután eldöntöttük, hogy változtatunk, és az esedékes teljes felújítás ennek időpontját is behatárolja, így 1994 szeptemberében - 3 hónapos zárvatartás után - teljesen új könyvtárral nyitottunk. Elvünk a célszerűség volt (amit ebben az esetben a betűrend és a jó öreg ETO jelentett); a legszükségesebbnek ítélt kiemelés, egyértelmű, informatív feliratok, barátságos, esztétikus környezet.

Ha nyolc év kellett a változtatáshoz, akkor az eltelt két hónap alig egy csepp a tengerben - a megfontolt következtetésre semmi esetre sem elég. Alkalmadtán szívesen beszámolunk róla. Addig is szeretettel várjuk itt Csepelen az érdeklődő kollégákat!

Kovács Éva

MEGY A GÖZÖS KANIZSÁRA

A *Családi Könyvtáros Műhely* szervezésében - folytatva jó kezdeményezésüket - október 15-16-án ellátogattunk Nagykanizsára.

Szombat reggel nagy ködben és kapkodva indult el 12 fős csapatunk a Déli pu-ról. Nagykanizsán viszont már szép idő fogadott minket és Czupi Gyula, aki a könyvtár részéről a továbbiakban is állandó kísérlőnk maradt. Igen szoros, de nagyon szép és tartalmas programot szervezett számunkra erre a két hétvégi napra.

Először a *Városi Könyvtárral* ismerkedtünk meg. Igen érdekes megoldásként a barokk stílusú Alsóvárosi templommal egybeépült ferencesrendi kolostorba települt be a könyvtár, így hosszú folyosókkal, érdekes zegzugokkal és kis cellákkal szabdaltnak teret kapott. Elmondták, hogy csak szükségmegoldásként költöztek ide, mert az eredeti könyvtárpépület életveszélyessé vált.

Ami a könyvtári munka sajátosságait illeti: csak könyveket és folyóiratokat kölcsönöznek, AV anyagokat nem. Viszont nagyon gazdag a hírlap- és folyóiratolvasójuk, többszáz lapot járatnak. Zenei tárukban a helyben hallgatást tudják lehetővé tenni.

Egy videófilm segítségével megismerkedtünk a városnak és környékének műemlékeivel, érdekességeivel, ajándékba is kaptunk színes fotókat és egy könyvet Nagykanizsáról.

Vendéglátóink a családi könyvtárak létrehozásának, használatának előnyeiről és hátrányairól faggattak minket, náluk még nincs ilyen könyvtár, ezért nagy érdeklődéssel hallgattak bennünket. Az eszmecsere után a barokk értékekben gazdag *Alsóvárosi templomot* mutatta be nekünk a helyi hitoktató.

Késő délután alaposan megéhezve jutottunk végre a Kiskakas vendéglőbe, ahol finom falatokat ehettünk.

A nap hátralévő részében még három program várt ránk.

Megnéztük a *Batthyány kastélyban* berendezett múzeum régészeti kiállítását, mely a környék településtörténeti kutatásait mutatta be a múzeum igazgatójának érthető kalauzolásában.

Már sötétedett, mikor a könyvtár kis mikrobuszával és kísérlőnk saját kocsijával (melyet volt szíves rendelkezésünkre bocsátani) megérkeztünk *Zalakovárba*. Itt megnéztük a közös iskolai és közművelődési könyvtárat. Ez egy barátságos kis fiókkönyvtár, két teremből áll, melyből az egyik nappal tanterem, hiszen a könyvtár az iskola szerves része. A lelkes és rátermett kollégánál sikeresen fejleszti könyvtári állományát, mert az önkormányzat magáénak érzi könyvtárát és szívesen áldoz rá! Talán ezért is volt kissé zsúfoltnak a könyvtári tér, mert mindent az olvasók elé igyekszik tenni, hogy választhassanak. De természetesen itt is az ő könyvajánlásaira épül a kölcsönzés. Beszélgetésünk

közben az is kiderült, hogy ezen a településen a cigánygyerekek helyzete okozza a legnagyobb problémát, gondot.

Nagykanizsára visszaérve még megmutatták nekünk a Városi könyvtár egyik fiókkönyvtárát, mely most költözött egy új épület első emeletére. Az ott dolgozó könyvtárosnő jó fizetésért dícséri a tetszetős berendezést, a sok virág, a hangulatos környezet.

Másnap reggel már nyolc órakor indultunk a kocsikkal a hideg ködös időben *Gelsére*, az iskolai és közművelődési könyvtárba. Itt két fiatal kollégánál fogadott minket, akik bemutatták kis könyvtárukat. Kissé irigykedve, elcsendesülve hallgattuk őket, hiszen nekik még van rá idejük és figyelemmel tudják kísérni egy-egy kisgyerek olvasási érdeklődésének változásait, fejlődését. Itt is csak könyveket és folyóiratokat kölcsönöznek, ezen kívül foglalkozásokat is szerveznek. Sajnos a településen jórészt csak a gyerek-korosztály olvas, a felnőttek nem járnak könyvtárba.

Némi ködben való kocsitolás után visszatértünk a városba, ahol egy újabb múzeumi kiállítást néztünk meg, mely az erdő életét mutatta be igen érdekesen, nekem nagyon tetszett.

Rövid városi séta és ebéd után, elutazásunk előtt még a közeli zsidó temetőt mutatta be nekünk a város kulturális referensnöje, akinek érdekes történeteit, szakavatott magyarázatát szívesen hallgattuk volna tovább is, de indult vonatunk, mellyel estére értünk vissza Budapestre.

A kirándulás a feszes tempó ellenére - hiszen vendéglátóink minél több értékkel meg akartak bennünket ismertetni - igen jól sikerült.

Külön köszönetet érdemel az a figyelem, hogy egy-egy téma bemutatásához szakembereket kértek fel, akik - a könyvtárosokkal együtt - szabad idejük egy részét áldozták ránk!

Reméljük, tavasszal sikerül nekünk is hasonló tartalmas programmal viszonzni vendéglátásukat!

Mezeiné Nagy Marianna
XIX. ker. főkönyvtár

„TÜKRÖM, TÜKRÖM...”

„... mondd meg nékem, ki a legjobb könyvtáros a szabóervinben?” - jutott eszembe a mesebeli mondóka azután a mesebeli esemény után, amit az utazási iroda által felajánlott egzotikus utazás híre jelentett. A feladat igazán egyszerűnek tűnt: a dolgozói kollektíva megszavaztatásával a legjobbnak tartott két kolléga részese lesz a nagyszerű utazásnak. A lényeg, hogy „valóban arra érdemes két kollega részesüljön ebben az extra utazási lehetőségben” - idézem a KH-ban megjelent első közleményből.

Lehetséges megoldásnak tűnt egy népszavazás megrendezése, egy vagy több fordulóban, ám ennek a technikai lebonyolítása körülményes, hosszadalmas. Lehetséges volt előre összeállított lista tagjaira történő szavazás, ám ennek az a veszélye, hogy csak a szokásos, legismertebb nevek kerülnek elő, miközben a „névtelen tömegek” kimaradnak, tehát ez sem biztosít egyenlő esélyeket. A kollektív bölcsesség végül úgy döntötte el a kérdést, hogy egységenként, létszámarányosan lehessen jelöltet állítani. Ennek következtében azután - noha, természetesen, lehetett másutt dolgozó kollégát is javasolni - minden egységből az ott dolgozók közül választották ki a legjobbat.

És ez az igazán érdekes mozzanat ebben az egész akcióban: tetten érní a könyvtárosok értékítéletét. Vajon milyen kritériumok alapján jelöltettek ők, negyvenötén, mint legjobbak?

Megpróbáltam a végeredményből kiindulni, szemügyre véve a győztesek „paramétereit”:

- a *nemek* megoszlását tekintve 40 : 5 az arány a nők javára, ezen nincs mit csodálkozni, hiszen alaposan elnőiesedett pályánkon az összlétszámot tekintve is hasonló az arány:

- az *életkori* megoszlás már érdekesebb, ez már utal némi értékítéletre is:

20 - 29 év közötti	8 fő
30 - 39 év közötti	11 fő
40 - 49 év közötti	15 fő
50 - 59 év közötti	9 fő
60 év fölötti	2 fő

A megoszlás egyértelműen bizonyítja a „középkorosztály” népszerűségét. A 30 év alatti fiatal jelölt aránylag kevés, de lehet, hogy azt kellene mondanom: örülök, hogy egészen fiatalok is szép számmal kaptak bizalmat;

- ennél is beszédesebb a *könyvtárunkban eltöltött* szolgálati idő szerinti megoszlás:

5 évnél rövidebb ideje van itt	8 fő
5 - 10 év között	9 fő
11 - 20 év között	18 fő
21 - 30 év között	7 fő
30 évnél régebben van itt	3 fő

Értékítéletünkben, úgy tűnik, döntő szerepe van az egy helyen eltöltött szolgálati időnek. (Nem véletlen, hogy olyan nehezen nyugodott bele annak ide-

jén a dolgozói kollektíva a törzsgárda tagság regisztrálásának megszüntetésébe):

- érdekes összképet mutat a közalkalmazotti-*könyvtárosi kategóriákba* való tartozás aránya is:

főkönyvtáros	7 fő
könyvtáros	19 fő
segédkönyvtáros (könyvtár-kezelő, könyvtárasszisztens)	14 fő
gyermekkönyvtáros	5 fő

A megoszlás számomra azt mutatja, hogy erőteljesen érvényesült a „középmezőny”, a „derékhad” megbecsülése.

Megjegyzem még, hogy - noha nem volt tilos vezető beosztású kollégát jelölni, de az íratlan megállapodásokban talán benne volt - mégis 11 középvezető került a 45 név közé, aminek oka ebben az esetben nyilván nem szervilizmus, hanem a szakmai értékítélet, elismerés.

A fenti adatokból levont következtetésem részben igazolódtak, magyarázatot nyertek, midőn szóban meginterjuzoltam az egyes egységeket: fogalmazták meg, mi volt választásukban a döntő szempont, akár kimondva, akár kimondatlanul.

Előre bocsátom, hogy már a helyi választások technikai lebonyolítása is igen változatos képet mutat: többnyire a titkos szavazás valamilyen lehetőségét használták fel. Voltak gondosan előválogató, többlépcsős szavazást követő helyszínek, voltak mechanikusan, az összes könyvtáros nevéből sorsot húzó választások, volt igazgatói kijelölés a tagság vonakodása okán. Ami a kiválasztási szempontok *tartalmát* illeti a következő tényezőket sikerült összegyűjtenem:

szakmai felkészültség, szakmaszeretet, igényesség,
megbízhatóság
kollegialitás, önzetlenség, áldozatkészség
olvasók szeretete, olvasókkal való bánásmód

Ebben a szempontrendszerben érthető, ha alacsonyabb végzettségű-besorolású kollégák is nagy számban kaptak szavazatot, hiszen az „emberi tényező” nem diploma függvénye. A kollegialitás annyira fontos szempont volt, hogy még középvezetők jelölésének indokaként is hangsúlyozták: vezetőként is azonosulni tud a munkatársak problémáival. Az az érzésem, hogy a végsőig „kifeszített” létszámmal, felfokozott tempóval (olykor felfokozott indulatokkal) munkálkodó könyvtárainkban a közösségi magatartás, a türelem, a segítőkészség, a kollegialitás magától értedően felértékelődött.

Egyéb szempontok is befolyásolták a választásokat. Hát igen, itt ért néhány meglepetés. Több helyen volt a jelöltválasztásnak bizonyos „jóvátételi” vagy kvázi jutalmazási jellege, mondván: vannak a nagyon becsületesen, nagyon régen, hűséggel szolgálók, akik soha nem fognak kiemelt elismerést

kapni, kerüljön ki azok közül is valaki. Voltak „praktikusan” szavazó egységek, melyek azt mérlegelték, ki lesz olyan közülük, aki lehetséges nyertesként vállalni tudja az utazást - és volt abszolút „elvi” alapon döntő kollektíva, mely akkor is azt a nevet küldte be, ha az illető tiltakozott, hogy semmiképp nem tudná vállalni az utazást.

Összegezve: egy véletlen esemény kapcsán érdekes volt belepillantani a tükörbe, elgondolkodni a ránk visszanéző képmásról.

Örülök, hogy a szokásos könyv-népszerűségi lista mellett most egyszer a könyvtárosok „top-listáját” is közreadhatom:

Ácsné Varga Mónika, Atkári Győzőné, Bakonyiné Benyovszky Katalin, Békési Iлона, Bendzselné Mráz Borbála, Csoma Mihályné, Cziboly Józsefné, Deák Mária, Borozsmai Béláné, Drégely Istvánné, Fodorné Kováts Mária, Fogarasi Erzsébet, Földvári

Zsuzsa, Gerencsér Valéria, Godányi Rita, Gyöngyösi Miklósné, Horváth Tímea, Izsák Tibor, Jenny Katalin, Karakasné Kószegi Katalin, Kelecsényi Istvánné, Kovách Margit, Krecsmáry Lászlóné, Kuli Ágota, Lakatos Lajos, dr. Matavovszky Tiborné, Mezeiné Nagy Mariann, Novák Péter, Oláh Rita, Oszkó Judit, Pletscherné Duffek Ágnes, Pozsár István, Schusztér Zsuzsa, Séra Jánosné, Sipos György, Szakáts Edit, Szóts Erika, Szász Iлона, Tamási Júlia, Téchy Tünde, Toma Csilla, Tömör Márta, Vándor Katalin, Vincze Mária, Vörösné Jánosi Katalin.

A közülük Egyiptomba utazó két kollegára még az utazás élménye is vár, de azt hiszem, mindannyian büszkén könyvelhetjük el munkatársaik elismerését!

Bartos Éva

ELEKTRONIKUS KÖNYVVÉDELMI BERENDEZÉS

A központi könyvtárban - s úgy hiszem, más könyvtárakban is - nagy probléma az állomány védelme. Gyakoriak a könyvcsonkítások (nem kölcsönözhető művekből az olvasók mégiscsak „kikölcsönzik” - fénymásolás helyett - az őket érdeklő részeket, s szintén nagyon sok a lopás. Mindez igen érzékenyen érinti a könyvtárat (anyagilag - illetve a könyvtárost lelkileg), hiszen a hiányzó, hiányos művet újra meg kell venni vagy fénymásolattal pótolni; de különösen akkor nagy a veszteség, ha egy már nem kapható könyvről, ne adj isten egy védett, régi műről van szó. (Ez utóbbiakból pedig - mint tudjuk - igen szép számmal van a központban: a 200 évnél régebbi könyvállomány kb. 5000 kötet, a legrégebbiek a XV. század második feléből valók). Van tehát mit féltenuink, annál is inkább, mert sajnos valóban loptak már el a védett könyvekből is, legutóbb a Szűry gyűjteményből tűnt el egy kötet.

Az állomány őrzését mindeztidáig csak emberi erővel (ami pedig igen korlátozott) lehetett megoldani, s ez már csak azért sem lehetett a tökéletes megoldás, mert minden olvasó mellé nem lehet őrt állítani. (Még a Budapest Gyűjteménynek a könyvtár más területeinél sokkal szigorúbb adminisztrációs rendszere sem tudta kivédeni a lopásokat: (az olvasó leleményessége végtelen.)

Mindezen problémákat látszik megszüntetni vagy legalábbis mérsékelni az *elektronikus biztonsági berendezés*, amelyet a központba nyáron szereltek be. Amit ennek a berendezésnek a technikai oldaláról tudni kell: minimálisan szükség van egy egykijáratos kapura (ára kb. 600 ezer Ft). A központban a nagy forgalom miatt kétkijáratost állítottak fel (ára kb. 800 ezer Ft). Mivel a központi könyvtár olvasó és raktári terének van egy hátsó kijárata is (és magunkban sem bízunk), ide is került egy egykijáratos védő berendezés. Így elvileg bár-

hol is távozzon valaki egy nem kivihető művel, az nem maradhat észrevétlen. (Természetesen a technika ördöge azért itt sem télenkedik: előfordul, hogy a kapu indokolatlanul riaszt, vagy - ami nagyobb baj - teljesen néma marad, holott „csipognia” kellene, ezek az esetek azonban szerencsére ritkák.)

De eddig még csak a kapukról szóltam, holott ez a védő rendszer üzembeállításának a könnyebbik (és gyorsabb) oldala. Sokkal munkagényesebb a könyvek mágnescsíkkal való ellátása. A nyári záravatás idején a kézikönyvtári és a szabadpolcon éppen bennlévő művekbe került be az etikett (mágnescsík), a kölcsönözhető kötetekbe folyamatosan húzzák be a csíkokat, ahogy kikérik ill. visszahozzák az olvasók őket. Az újonnan feldolgozott könyvek már természetesen etikettel kerülnek az állományba, az igazi nehézséget a „visszamenőleges becsíkozás” jelenti - s épp ezért valószínűleg még sokára lesz az, amikor valamennyi könyvünk fel lesz szerelve ezzel a korszerű védelemmel.

Egy-egy etikett (mágnescsík) kb. 10 Ft-ba kerül, a nem kölcsönözhető könyvekben való típus pedig kb. 6 Ft-ba. (Ezek állandó jellegűek, nem „demagnetizálhatók”). További könyvtárosi munkát jelent ugyanis a kölcsönözni kívánt művek végighúzása a demagnetizáló készülék előtt (a készülék ára kb. 60 ezer Ft), ill. a visszahozott könyvek hasonló módon történő újra mágnesezése. (A készülék ára kb. 35 ezer Ft).

Ami biztos: az új védelmi rendszer rengeteg pénzt (a felsoroltakon kívül még 100 ezer Ft szerelési költséget) és sok munkát is igényel - ami főleg ott térül meg (mert reméljük, hogy megtérül), ahol nagyszámú értékes könyv és sok - nehezen szemmel tartható - olvasó van.

Csoma Éva

Központi Könyvtár Olvasószolgálat

A FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR

1995. január 1-től érvényes térítési díjak

- I. Beiratkozási díj**
Óvodások, tanulók, sorkatonák,
nyugdíjasok, munkanélküliek számára
mindenki másnak 50,-
A beiratkozási díj fizetése alól mentesülnek 250,-
- a 70 éven felüliek,
- a vakok, a siketek, a mozgáskorlátozottak,
- a könyvtárosok.
- II. Kölcsönzési határidők**
Nyomtatott dokumentumok (könyv etc.) 4 hét
„Újdonságokra” 1 hét
Videokazetták (könyvtári nyitvatartási) 2 nap
Hangzó dokumentumok (hangszalag, -kazetta, -lemez)
CD és egyéb vizuális dokumentumok
(hangos dia, 8 és 16 mm-es mozgófilm, számítógépes
programkazetták) 1 hét
Grafikák 3 hó
Egyéb dia, hangos könyv 4 hét
Ha ezen terminusok lejártáig a dokumentumokat más nem jegyezte elő, a határidő meghosszabbítását kérni lehet legfeljebb háromszor. Egy olvasónál egyszerre 6 könyv és folyóirat, 2 videokazetta és 6 egyéb nem-hagyományos dokumentum lehet legfeljebb.
- III. Kezelési költséget számít fel a könyvtár a következők kölcsönzésekor:**
Videokazetta 70,-
CD-lemez 60,-
Hanglemez, -kazetta és számítógépes program 30,-
8 és 16 mm-es mozgófilm 20,-
Hangos dia 50,-
Grafika 150,-
A látás- és halláskárosult, a testi fogyatékos használók nem fizetnek kezelési költséget, de késedelmi díjat igen.
Amennyiben a videokazettát a kölcsönző nem visszatekert állapotban adja vissza, visszatekerelési díjat kell fizetnie, melynek összege 50,-
Fénymásolás: 8,-Ft / A/4 oldal
12,-Ft / A/3 oldal
- IV. Késedelmi díj:**
Nyomtatott dokumentumok, diák
hangoskönyvek 2,- Ft /kötet vagy db./ nap
„Újdonság” 10,- Ft /kötet / hét
(Nap = nyitvatartási nap; hét = megkezdett hét.)
Minden más esetben a késedelmi díj azonos a kezelési költséggel.
- V. A kártérítés mértéke**
Videokazetta, hanglemez és -kazetta esetén az amortizációtól függ. Így a kártérítés összege az eredeti érték százalékában kifejezve.
A kölcsönzések száma %
1-10 100
11-20 90 stb.
90 lejátszás után az összeg 10 %
Minden egyéb dokumentum esetében a kártérítést a másolás és a köttetés költsége, az ún. gyűjteményi érték (ld. fentebb) határozza meg.

NYILVÁNOSSÁG

Az MKE keretein belül megalakult *Helyismereti Könyvtárosok Szervezete* első taggyűlésének könyvtárunk adott otthont 1994. november 9-én. A városi és megyei könyvtárakból érkezett könyvtárosok élénk vita után elfogadták egyesületük alapszabályát, a jövő évi programot, és előadást hallgattak meg az angol könyvtári egyesület helytörténeti részlegekre vonatkozó módszertani ajánlásairól, valamint a Budapest Gyűjteményben folyó munkálatokról. Az érdemi, szakmai tevékenység első lépéseként 1995. január 25-én az ország különböző pontjain működtetett számítógépes helytörténeti adatbázisok bemutatására, összevetésére, gyakorlati szempontú elemzésére kerül sor, ugyan-ezen a helyszínen.

November 16-án az *Elit Magazin Klub* második alkalommal fogadta az érdeklődőket. A rendezvény sztárvendégei *Dr. Csiba Judit* politikai államtitkár, *Pápai Erika* a Vígszínház művésznője, *Csepregi Éva* énekesnő, *Pomázi Zoltán*, *Szűcs Antal Gábor* voltak.

Bemutatkozott a Clinique és a Guerlain kozmetikai cég, a Ruszwurm édességei.

November 22-én ünnepelte az *Irodalmi Kávéház* (XI. Etele u. 55.) negyedik születésnapját.

November 30-án a *családi könyvtárosok műhelyének* vendége *Papp István* főigazgató-helyettes. Téma: Hogyan tovább családi könyvtár?

Leltár és tatarozás miatt szeptember 1-től bezárt VII. ker. Rottenbiller u. 10. könyvtárunk hétfőn, szerdán és pénteken 15-19 óra között kölcsönöz hangzódokumentumokat és videókat.

November végétől megváltozott a Kertész u. könyvtárak telefonszáma.

Kertész u. 15. (Olvasóterem): 3-226-656 és
Kertész u. 20.: 3-426-596

A X. ker. Hatház u. 5. könyvtárunk nem hívható telefonon.

Állás: A III. kerület könyvtáraiba közép- és felsőfokú végzettségű könyvtárosokat keresünk. Érdeklődni 168-8476 telefonszámon lehet.

Összeállította:
Kiss Katalin

Szerencsés olvasók

NÉPSZAVA-információ

Kiss Jenő főigazgató adja át a díjakat

SZEMÉLYI HÍREK

Kilépés: Vándor Katalin csoportvezető a III. ker. könyvtárból.

Áthelyezés: Bíró Józsefné könyvtáros a Központi Könyvtár Olvasószolgálati főosztályáról a Szociológiai osztályra.

Újszülött: Sinka Andrásnének (könyvkötészeti) Ákos nevű kisfia született.

A szülőknek és a kisbabának jó egészséget kívánunk!

Szerkesztőbizottság

Pobori Ágnes elnök
Katsányi Sándor felelős szerkesztő
Gujgiczner Imréné, Havas Katalin,
Hueskóné Kovács Mária, Olasz Mihályné,
Szatmári Istvánné, Szecei Lászlóné

Felelős kiadó: Kiss Jenő főigazgató

Megjelenik havonta

Ara: 10.-Ft

Előfizetési díj egy évre 120.-Ft

Készült a FSZEK sokszorosítóiban

Táskaszám: 94/360

Eng. szám: III/UHB/30/1981

ISSN 0139-1917